

نورۇل يوردى

نورۇل اوجاقلارنىڭ ناسىر افشارى بايلىرىمۇ

جلد : 2 — 22

تەشرىف ئاتى 1928
اۋن ىد ئىجى سىنە

صاى : 11 — 205

جنکیزخان تاریخی «آلاقوای» جنکیزک دوقوزنجی
جده سی دیبه قید ایدیور . تاریخ اکبری ایسه اونی
اونجی جده سی کو سترمکده در .

بزبوراده تاریخ اکبری بی نظر اعتباره آلیورز .
آلاقوایات قومندن چوپنه بهادرک قیزیدر .
بو مستثنا یارادیلشلی تورک خانک مادى ومعنوی
کوزهلشلی حیانتک صوک زمانه قادار آرتقمده ایدی .
یوکسک اخلاقيله ، یوجه همثيله خلق آراستنده
عصرینک یگانه سی صایلمشدى . دوست ، دشمن ،
قومشو ، یابانجی نظرندە محترم ایدی .

دیندارانی ، حسن خلقی سیاستندن اوقونوردی .
تاریخ بوتورک خانغی حضرت مریم عیارنده طوتیور .
شعرادن بری «حکایات مریم اکربشنوی بالاقوا
همینان بگردی» بیتتی بهوده دینه مشدر .

بوخام نه ولنه چاغنه کلنجه کندى عموجه زاده سی
وموغولستانک فرمانفرماسی اولان «ذوبون بیان» ایله
نهولمشدر .

آلاقوانک اوچ ارکک اولادی اولمشدى .
برنجی اوغلی بوقین قاناغیندر . قاناغین قبیله سی بوندن
توره مشدر . ایکنجی اوغلی «بوسیق سالچی» درکه
بوتون سالجیوت قبیله سی ده بونددر .

اوچنجی اوغلی «بوزنجر قاندر» بونک اولادینه
تورکار نیرون نامی ویرمشلر نیرون نوردن چیقمش
دیمکدر . اونلرک اعتقادنجه بونلر نوردن چیقمشلر بونلر
قوملرینک بویوکلری صایلمشدر .

«بوزنجر قان»

بوزنجر قان : جنکیزک طقوزنجی ، تیورک اون
دردنجی ، هندستانک اک بویوک حکمدارلرندن اولان
اکبرشاهک یکرمی ایکنجی ده ده سیدر . بوزنجر قان
سن رشده واردینی بر زمانه سلطنت تختنه کچهرک
عدالتی ، حسن اداره سنی لایق وجه ایله کوسترمشدر .
تورک ، تاتار وطوائف ملوک شکنده یاشایان
باشقه قبیله لرئ ده عدالته مفتون ایدهرک دائرة اطاعته
آلفه موفق اولمشدى .

بوذات ابومسلم مروزی ایله معاصر ایدی . وفاتنده
بوقا ایله توقیا نامنده ایکی اوغلی واردی .

«بوقاخان»

بوقا : بوزنجر خانک بویوک اوغلیدر . جنکیزک
سکیزنجی ده ده سیدر . بوقاخان پدرینک مقامنه کچدی .
عدالتیه ، کوزل اداره سیله حکمدارلق مسندینی تزیین
وبوتون خلقی کندیسنه مفتون ایتدیرمشدى .

«ذوتختن خان»

ذوتختن بوقاخانک بویوک اوغلیدر . پدری اونی
دائماً مایه قظ و بویوک بر درایت مالک اولدوغنی کورونجه
کندینه ولی عهد ایتمشدى . ذوتختن ملکی آرتیرمق
حکومت امورینه کوزل بر دوزهن ویرمک کبی مهم
ایشلرده اپ ایی چالیشدی .

اونک طقوزنجی اوغلی واردی . وفاتندن سکره
عقل وتدبیرده یوجه بر موقی اولان حریم منولون
خاتون برکوشه یه چکیلهرک چوجوقلرینه ایی برتریه
ویرمک واونلری ایی یتشدیرمکله مشغول ایدی .
دراکیتلردن اولان جلایر قبیله سی بوخاندانی
بوسبوتون سوندورمک ایچین اوتهدنبری بر فرصت
آرایوردیلر .

نهایت آرزولرینی یاپمغه موفق اولدیلر . منولون
خاتون ایله سکیز اوغلی برپوصویه دوشوره رک هپسنى
بردن پک فجیع بر صورتده ثولدیرمشلردی .

طقوزنجی اوغلی «قایدو» اوفاجعه زماننده کندى
عموجه زاده سی «ماچنین» خانک زیارتنه کیتمش ، اونک
یاندنه بولوندینی ایچین بوتهلکه دن مصون قالمشدى .
ماچنینک یاردیمله جلایر قبیله سی کندى خطالریته
معترف اولمشدى . اونلرک قتلیله علاقه دار اولان یتش
کیشی بی اعدام ایدهرک عائله لرینی ده قایدوخانه کونددر .
مشلردی . قایدوخان اونلرک آلتنه کوله لک داغنی
ووردیرمش حتی اونلرک چوجوقلری اوزون برزمان
کوله لک قیدنده قالمشلردی .

« قایدو خان »

قایدو خان بر قاج و قایدن سوکرا ماچینک سی و
مظاهرتیه سلطنت قورمه موفق اولمشدی .
ملکئی اعمار ایچین چوق چالیشمش ، شهرلری ،
قصبه لری ، کوی لری اب ایی شنلندیرمشدی .
اونک پنجه لری ، اوقجیلری ، قلیچ و ورائلری اب ایی
چوغالمشدی . جلایرایله بر چوق محاربهلر یاپاراق تام
راستقلاله صاحب اولمشدی . وفاتنده اوچ اوغلی واردی .

« باینقر خان »

باینقر خان قایدو خانک اوغلیدر . پدرینک وصیتی
اوزرینه حکمدارلق تختنه کچدی . عزیمکار ، انتظامی
سه وهر ، خلکک دردینی دیکلر ، آکلار ، مقتدر بر
حکمدار ایدی .

« تومنه خان »

تومنه خان باینقر خانک اوغلیدر . پدری وفاتنده
اداره حکومتی اوکا اصمارلامشدی . اونک وجودیله
سلطنت مقامی مکمل بر صورتده پارلامشدی . عقلیله ،
جوانمردلکیله حکومتک معنوی سیاستی لایق وجه ایله
کوزلشدیرمشدی .
یوکسک قدرتیله ، دوغرو تدبیرلریله موغولستان
وتورکستاندن ملک موروشنه علاوهلر یایغنه موفق
اولمشدی .

هیئت وعظمتده بوتون تورکستان اونک مدککنده
بر انسانه مالک ده کلدی .

اونک ایکی زوجه سی وارایدی . بریسندن یدی
اوغلی دیکرندن بر قارنده ایکی اوغلی اولمشدی .
بوایکی آیکیزک بری چنکیزک اوچنچی ده ده سی
اولان مشهور قبل خاندنر . دیکرینک اسمی قاجولیدر .

« قاجولی بهادر »

قاجولی بهادر چوق یوکسک بر آدمدی . بویوکک ،
سطوت ، سلطنت بوتون معناسیله اوکا یاقیشیردی .
قاجولینک کوردیکی رؤیا :

بر کیجه رؤیاده کورور که کندی برادری قبل
خانک یاقاسندن بر برینی متعاقب کوزلری قاماشدیرمچی
اوچ ییلدیز چیقوب فلکک اوج بالاسنه دوغرو
یوکسلدیلر و بر آرز صکره قاراروب سوندیلر .
بورقویای او کیجه اوچ دفعه عینی شکله کورور

دردنچی دفعه دها چوق بارلاق بر ییلدیز طلوع ایدوب
آفاق تنور ایدر . اونک ایشینی بر قاج ییلدیزه یشوب
اونلرده هر بری برسمتی آیدینلاتیر . کیجه اویقودن
اویانیر . کندی کندینه : « بویوک رؤیالر دوشونجه دن
اولور . » دیر ، تکرار اوپور .

بودفعه رؤیاسنده کورور که کندی یاقاسندن یدی
ییلدیز چیقدی و در حال باتدی . سکزنجی دفعه دها
چوق بارلاق بر ییلدیز طلوع ایدوب بوتون دنیا به
ایشیق ساچاغه باشلادی . ینه اویلدیزدن بر قاج
اوقاق ییلدیزلر چیقوب اونلرده هر بری دنیا ک بر
محیطی تنور ایتدی . و هیچ بری ده اقول ایتدی .
صبح اویقودن اویانجه کوردیکی رؤیای اولدینی
کبی پدری تومنه خانه نقل ایدر .
تومنه خانک تعبیری :

سزک بو کوردیککیز رؤیایه نظراً برادر یکیز
« قبل » دن درت شهزاده خانلق تختنه کچر . مملکته
حاکم اولور . فقط دردنجیسی بویوک بر پادشاه اولور .
بر چوق یرلری دائرة اداره سنه کیچیر . اونک
چو چوقلری ده هر بری بر محیطه حاکم اولور .
سنگ ده نسلکدن سکز پادشاه چیقار . سکزنجیسی
بویوک بر جهانگیر اولور . اونک ده چو چوقلری هر
بری بریره حکمدار اولور . تومنه خان : اوغلی « قبل »
خانی کندینه ولی عهد ایدر .

« قبل خان »

قبل خان پدرینک وفاتندن سوکره حکمدارلق
مقامی اشغال ایتدی . برادری قاجولی بهادر اونک
سرعسکری ایدی . امور اداره ده اوکا چوق یاردینی
اولدی . قبل خانک وفاتندن سوکره یرینه اوغلی قبوله
خان کچدی .

« قبوله خان »

قبوله خانک بویوک برادری پدرینک زمان سلطنتنده
خطای حکومتی طرفیندن پک فجع بر صورتده
تولدوزولمشدی . مسئله شو شکله واقع اولدی :
خطای حکومتی هر وقت تورکلردن اندیشه تانک
ایدیلیر . تورکلرله دائمی صورتده ایی کچمه بی آرزو
ایدرلردی .

اونلرک حکمداری التاغخان تخت سلطنته کچنجه
قومشوسی تورک حکمداری قبل خانک شجاعتی ، یوکسک
اراده سیله معقول اداره سنی ایشیتدی . فوق العاده بر
قورقوبه دوشدی .

كېزله بيليرلر . وياخود بزم پادشاهز قاجدى، بز نه ياپالم ؟ ديه ده بيليرلر . اونلره كوره بر شى يوق .
التانخانجه مطلوب آنجق ويا لكز سز سكر . سز كندى كزى
قورتارمه چاره سته باقكز . ايشته آت حاضر زمان فوت
ايمه دن بېنوب كيدى كز . »

قبل خان سالجوقينك بو فكرينى معقول كوردى .
در حال او آت بېنوب بر طياره كولكسى كې او كنه
كلن دره تپه يي غايت قولايقله آشراق قيصه بر زمانده
اوزون بر مسافه يي قطع ايتكله كندى حدود بيه يئيشدى .
سواريلر دها اوزاقدن قبل خانك كويدن چيقار كن
فرقه وار مشلردى . بوتون خيزلريله تاسر حده قادار
اونى تعقيب ايتديلر سده بر درلو كندى سته يئيشه مديلر .
بو اشاده حسن صورتده زمانك يكتاسى اولان
قبل خانك بويوك اوغلى « اوقين بر قاق » جيلان آوينه
چيقمش ، زواللى وضعيتدن بى خبر بر حالده آوله مشغول
ايكن التانخانك سواري مفرزه سته آولانمشدى .
سواريلر قبل خانك بدلنه طونوب التانخانه كوتورديلر
التانخان هيچ آجيمه به زق اونى در حال اعدام ايتد بر مشدى .
ايشته بو قبل خانك ايكنجى اوغلى قوبله خان تخت
سلطنته كچنجه برادرينك انتقامنه قالميشدى .

بويوك بر قوت طوپلاراق التانخانك اوزرينه يورودى .
آرالرنده عظيم بر حرب كردابى دوندى . نتيجه ده
توركار خطاييلرى بويوك بر مغلوبته دوچار ايده رك
اونلردن بر چوق اسير آلديلر ، حسابسز اموال و مواشيلرى
هېب و غارت ايتديلر .

قوبله خانك وفاتندن سوكره بوتون اعيانك مشاوره سينله
برادري بر تان بهادر سلطنت تختنه اجلاس ايتد بر لمشدى .

(بر تان بهادر)

بر تان بهادر تخته كچنجه پدر و برادرينك ياساسنى
يكيدن احيا ايتمشدى .

زماننده هيچ بر كيمسه اونك مبارزه سته چيقا .
ماممشدى . اونك خانلق لقبى خلق آغزنده بهادر لقبيله
مشهور اولمشدى .

بوتون خلق اوكا بر تان خان ديه چكى يرده بر
تان بهادر ديمشلردى . قاجولى بهادر بونك زماننده
وفات ايتمشدى .

(ايردجى بر لاس)

بو آدم بر تان بهادر ك چوق قيمتى بر قوماندانيدر .
قاجولى بهادر ك بويوك اوغلور ، عسكر لك مسلكنده ،

بو آدم توركلره اولان دوستلق رابطه سنى دها
صاغلام بر قازيغه باغلامق امليله قبل خانى كندى
ملكته دعوت تكليفنده بولوندى . قبل خان اونك
دعوتنه ايجابت ايتدى . اداره حكومتى كيدوب كلنجه يه
قادار كندى برادري قاجولى بهادره اصمارلايه زق
خطايه كيتمشدى . خطاي پادشاهيله بر قاق كون
صميمى بر صورتده كوروشه كدن سوكره تكرار
كندى يوردينه متوجها حركت ايتمشدى .

التانخان قبل خانك تشيعندن دونه دونه معيتمده
بولونان بعضى فرومايه و قيصه دوشونجهلى و زراسى
قبل خان حقنده پادشاهى كو چنديره بك بر طاقم سوزلر
سرد ايتمشلردى .

التانخان اونلرك فاسد فكرلرينه اغفال اوله رق
قبل خانك كرى چويريله سى ايچين بر سواري كونده رير .
قبل خانه يئيشه سواري :

— قولكزى خان حضر تلى كوندردى . تكرار
ذات دولتلريله كوروشه چكدر . بهمه حال تشريف كزى
رجا ايدىيور .

قبل خان التانخانك فنا بر نيتمده اولديغنى سوارينك
وضعيتندن آكلار و شاهانه بر طور ايله :

سفر دن دونهك بز توركار جه اوغور سز صاييلير .
بونكچين كرى دونه يي موافق كورمىورم .

سواري دونوب ماجرايى التانخانه عرض ايدر .
خان بو دفعه دها زياده سينيرله نير ، بهمه حال كرى به
چويريله سى ايچين هان بر بويوك سواري مفرزه سنى
تحريك ايتد رير .

قبل خان او آقشام كيجه له مك ايچين يولى اوزرنده كى
بر كويده سالجوقى آدى بر دوستنده قوناقلار .

تعقيبنه چيقان سواريلر ك توزى بر قاصيرغه كې
اوزاقدن كورونمكه باشلار .

قبل خان ماجرايى اولديغنى كې سالجوقى به آكلاتير .
« بوسواريلر ده بيم ايچين كابورلر . آرتيق بيم ايچين كرى
دونمكدن باشقه بر چاره يوقدر » دير .

سالجوقى : « سنكچين خطايه دونهك يك خطادار .
بم غايت قوشونجى بر آتم وار . اوكا بو طوپراقده
هيچ بر حيوان يئيشه من قناعتنده يم . دقيقه فوت
ايتكسز بيم اوكا بېنوب كيدى كز . »

قبل خان :

« اى فقط شو بيم برابر مده كى بر قاق آدامى نه ياپالم ؟ »
سالجوقى :

« سرك بواوچ بش آدمكز كنديلر بى بوراده

حرب میداننده خارقه‌لر یاراتاجق برقدرقی حازدی.
 پدردن صوکره سرعسکرلک رتبه‌سی اونک نامنه
 تخصیص اولوندی. بو بو یوک تورک قوماندانی عسکرلکه
 ائی بردوزهن ویردی. ایلک برلاس لقیله ماتقب
 اولانده بوذاتدر. برلاس دیمک بوجه بیکیتم دیمکدر.
 بوتون الوسلرک نسی بوکا دایانیر.

« بیسوکای بهادر »

برتان بهادرک وفاتندن صوکره اونک کورت
 اولادن اوچنجی اوغلی بیسوکای بهادرکه جنکیرک

پدردیر. خلق طرفندن خانلق تاجی اونک باشنه
 بر ایلیمشدی. بونک زماننده ایردیجی برلاس وفات
 ایش کندن صوکره یکرى طقوز ارکک اولادی
 قالمشدی. «سوغوچین» ایردیجی برلاسک بو یوک
 اوغلیدر. عقلده علم وشجاعتده دیکر یکرى سکن
 برادرینه فائقدی. بیسوکای بهادر تاقارلرله عظیم بر
 محاربه یاپدی اوحریده سوغوچین تورک چریلرینک
 باش قوماندانی ایدی. اونک چیزدیکی پیلان تاتارلری
 فنا برمفلوبیتنه دوچار ایشمشدی.

